

Plikten framför allt?

Varför väljer Sverige att återinföra allmän värnplikt?

Abstract

In Sweden, conscription had been practiced for over 100 years, to meet the military threats expected of an adversary. In 2009, Sweden decided to put the conscription to rest. Between the years 2010-2018, a system was applied that was based on volunteering, with employed soldiers. In 2018, they chose to reintroduce the conscription again.

In this study, I will look for the factors that formed the basis for the reintroduction of conscription after 7 years.

The purpose of the study is to find these factors, and also create an understanding of how decisions are made, and what can be done to create a better understanding of other decisions in the future.

The method I worked with was a theory-consuming case study where I examined various documents. I used Graham Allison's Rational Actor model and Government Politics Model to analyze and find the factors for the decision.

The analysis shows that the changing threat picture in Europe is the biggest factor in us choosing to reintroduce the conscription. Other factors are that Sweden has noticed that the supply of personnel has not given the desired effect voluntarily, and that the total defense has been almost completely wiped out.

Nyckelord: Värnplikt, Personalförsörjning, Anpassning, Hotbild, Graham Alisson.

Words: 9958

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Introduktion.....	1
1.2	Frågeställning.....	2
1.3	Syfte och relevans med frågeställningen.....	3
1.4	Tidigare forskning.....	4
2	Bakgrund	6
3	Metod	9
3.1	Kvalitativ, teorikonsumerande, fallstudie.....	9
3.2	Källor.....	10
4	Teori	12
4.1	Avgränsningar.....	13
4.2	Beskrivning av Allison's teoretiska analysmodeller.....	13
4.2.1	Rationella aktörmodellen (The Rational Actor).....	13
4.2.2	Förhandlingsmodellen, (Governmental Politic).....	14
5	Analys och svar på forskningsfrågan	16
5.1	Bakgrund.....	16
5.2	Analys av forskningsfrågan utifrån Rationella Aktörmodellen.....	16
5.2.1	Rationella Aktörmodellen.....	16
5.3	Analys forskningsfrågan utifrån Förhandlingsmodellen.....	20
5.3.1	Förhandlingsmodellen.....	20
5.4	Sammanfattning av analys Forskningsfråga.....	23
5.5	Svar på Forskningsfrågan.....	24
5.5.1	Enligt Allison's Analysmodeller.....	24
5.5.2	Egen analys.....	24
5.5.3	Vidare forskning.....	26
6	Slutsats	27
7	Referenser	29

1 Inledning

2009 valde Sverige en ny väg i den militära strategin. Man valde att lägga det traditionella allmänna värnpliktsystemet vilande och införde istället insatsförsvaret. Insatsförsvaret innebar att alla anställda i försvarsmakten skulle stå i beredskap för att snabbt kunna genomföra insatser både nationellt och internationellt. Systemet byggde på frivillighet och anställda soldater i stället för traditionell plikt. Förutsättningarna förändrades ganska omgående efter intagandet av insatsförsvaret och därmed uppgifterna för försvaret. 2017 valde man att återinföra det allmänna värnpliktsystemet igen, men i en lite modernare tappning. I min forskningsfråga kommer jag att söka efter de faktorer som låg till grund varför man valde att återinföra allmän värnplikt.

Hade man tagit ett felaktigt beslut att lägga den allmänna värnplikten i vila enligt utredningen 2009, SOU 2009:63 *Totalförsvarsplikt och frivillighet*, sju år tidigare? eller spelade det förändrade omvärldsläget en betydande roll? Var personaltillväxten en faktor, eller fanns det ekonomiska aspekter? Detta är frågor som skulle kunna haft påverkan på beslutet att återinföra allmän värnplikt och som kommer att beröras i min forskning.

Syftet med studien är att dels förstå varför man valde att återinföra allmän värnplikt men även att skapa bättre förståelse för hur ett sådant här beslut fattas eftersom det ofta får stor påverkan olika funktioner ute på förbanden.

Studien kommer att genomföras som en teorikonsumerande fallstudie (Esaiasson m.fl. 2017, s. 90), där syftet är att hitta de faktorer som avgjorde att Sverige efter bara sju år valde att återinföra det allmänna värnpliktsystemet. I studien använder jag mig av Allison/Zelikovs analysmodeller (Allison & Zelikow, *Essence of decision* 1999), för att finna svar på min fråga.

1.1 Introduktion

Fram till 2009 har Sverige haft en försvarsmakt som i huvudsak bestått av en kombination av officerare och värnpliktiga soldater. Hotbilden mot vårt land bedömdes fram till 2009, vara av sådan karaktär att ett försvar som skulle kunna möta ett väpnat angrepp på hemma plan, (invasionsförsvar) var det mest effektiva. I Prop. 2008 (2008/09:140 s. 1-2), presenterade regeringen en ny försvarspolitisk inriktning, som skulle vara mer anpassad mot de hot och målbilder som var aktuella vid tiden 2009. Sverige skulle inte bara försvara rikets gränser mot en eventuell inkräktare utan man skulle även stå beredd att göra insatser utanför Sveriges gränser. De nya kraven på operativ förmåga medförde bl.a. att försvarets

genomförande av insatser i Sverige, i närområdet och utanför närområdet, skulle vara i centrum för Försvarsmaktens verksamhet. Man skulle ha förmågan att avstyra en konflikt snabbt, och man skulle avstyra den på den geografiska plats som den uppstod. Insatserna var begränsade till medlemsländer i Europeiska Unionen och Förenta Nationen, och Sverige deltog endast om Förenta Nationen gett legitimitet. Dessa regler gäller fortfarande 2021.

Förslagen och bedömningarna i propositionen innebar att Sveriges försvarsförmåga radikalt förändrades och framförallt personalförsörjningen. Den tidigare indelningen med ett särskilt utlandsförband som var anmälda till ett register (styrkeregister), skulle inte längre vara aktuell då alla försvarsanställda via kontrakt skulle vara beredda att ingå i utlandsstyrkor. Insatsförbanden skulle vara fullt bemannade, materiellt uppfyllda, samövade och inte kräva någon förträning för att vara fullt användbara både nationellt och internationellt.

I och med (Prop. 2008/09:140), så infördes även ett nytt personalförsörjningssystem, som skulle bygga på frivillighet för alla kategorier. Detta gjorde att den allmänna värnplikten blev vilande efter att ha varit aktivt i över 100 år (Prop. 2008/09:140 s. 77). Om krig, krigsfara eller andra utomordentliga omständigheter skulle inträffa, skulle man på samma sätt som tidigare kunna bemanna insatsorganisationen med pliktpersonal. Detta innebar att alla som fullgjort den allmänna värnplikten före 2009, och ingick i ett krigsförband skulle kunna kallas in för militärtjänsttjänst.

Mellan 2011 och 2015 förändrades dock det säkerhetspolitiska läget i Europa, och Ryssland blev mer aggressivt och hotbilden mot Sverige förändrades. Behovet av att bevaka sina egna intressen och rusta sig mot en invasion blev återigen en viktig uppgift. Sverige började nu titta på olika alternativ för att möta den förändrade målbilden för försvaret.

Regeringen beslutade 2017, med stöd av 1 kap. 3§ lagen (1994:1 809), om totalförsvarspflicht. Totalförsvarspflichtiga skall vara skyldiga att genomgå mönstring och fullgöra grundutbildning med allmän värnplikt (Regeringsbeslut 3 Fö 2016/01252/MFI) med start 2018. Detta gällde både kvinnor och män som var födda 1999 och senare.

Försvarsmakten tvingades nu ännu en gång på kort sikt att omrikta, från allmän värnplikt till yrkesarmé och tillbaka till allmän värnplikt. I denna forskning kommer jag att titta på de faktorer som låg till grund för att Sverige valde att återinföra allmän värnplikt. Jag kommer även att beröra de faktorer som låg till grund för avvecklingen av allmän värnplikt 2009, dessa kan jag inte blunda för i min forskning.

1.2 Frågeställning

Sverige valde 2009 att lägga det traditionella allmänna värnpliktsförsvaret i vila. Det man såg framför sig var ett insatsförsvaret som byggde på frivillighet. Med anställda soldater som ingick i ett insatsförband skulle man vara mer samtränade och rustade för att snabbt och mer effektivt kunna genomföra insatser där behov

uppstod, både nationellt och internationellt, (SOU 2009:63). Hela insatsorganisationen om ca 50 000 personer skulle kunna sättas in inom en vecka efter beslut om höjd beredskap. Men som jag nämnde i introduktionen så förändrades förutsättningarna och man tvingades att titta på olika lösningar för att kunna möta de nya hoten.

I utredning (SOU 2016:63) *”En robust personalförsörjning av det militära försvaret”* förslår man att Sverige bör återinföra det allmänna värnpliktsystemet, och utifrån detta beslutar regeringen att 2017 ska den allmänna värnplikten återinföras, (Fö2016/01252/MFI).

I min forskning kommer jag att söka efter svar på frågan *” Vilka faktorer ledde fram till riksdagens beslut att efter sju år återinföra det allmänna värnpliktssystemet”?*

1.3 Syfte och relevans med frågeställningen

Det som hände 2017, att regeringen fattade beslutet att återinföra allmän värnplikt, har fått stor påverkan ute på förbanden ur bland annat ett logistiskt perspektiv. Under tiden som man hade ett yrkesförsvaret förändrades infrastrukturerna, man byggde om logement till kontor, skjutbanor och materiel i allmänhet nyttjades inte i den omfattning som det kommer att göras i och med det nya beslutet.

Att utbilda värnpliktiga innebär ett stort ansvar mot svenska folket och framförallt våra ungdomar. Utbildningen innebär att man under ett år ska se till att soldaterna får den utbildning som deras befattning kräver. Då gäller det att det finns materiel att utbilda med, mat att äta och någonstans att sova. Då är det klart att exempelvis matsalen som under de senaste åren inrättats och drivits som en intäktsfinansierad lunchrestaurang, nu stod inför diverse utmaningar. Nu skulle den utöver att fortsätta servera lunch, också kunna servera frukost, middag och dessutom vid behov, leverera portionsförpackad mat till övande personal.

Min frågeställning är relevant utifrån att beslutet tagits snabbt och förbanden har haft kort om tid för att ställa om från ett insatsförsvaret med fredsbevarande uppgifter nationellt och internationellt till att bli ett inhemskt värnpliktsförsvaret med flera olika komponenter. Det är intressant att fråga sig vilka risker och möjligheter man värderade i sitt underlag för beslut. Att på förbandsnivå förstå försvarsmaktens beslutsgång och vilka faktorer som är viktiga när man tar sina beslut, är en förutsättning för att man ska vara motiverad att genomföra en förändring.

I utredningen SOU 2016:63, tittade man på olika konsekvenser hos olika myndigheter inför införandet av allmän värnplikt. Regeringen tryckte dock på en viktig sak i utredningen gällande konsekvenser: Kravet att hantera totalförsvarspliktiga administrativt i personalförsörjningen hade aldrig upphört. Om försvarsberedskaperna skulle kräva att totalförsvarsplikten snabbt måste tillämpas, förväntades det av regering och försvarsmakten att de noggrant hade

planerat för att snabbt kunna återuppta grund och repetitionsutbildning för värnpliktiga och civilpliktiga (SOU 2016:63 s. 188). Konsekvenserna som nämns i utredningen SOU 2016:63, är till stor del av ekonomisk karaktär och det har jag valt att avgränsa bort pga. Utrymmesskäl. Några konsekvenser utöver de ekonomiska nämns nedan som rör andra myndigheter.

För Försäkringskassan, försvarets materielverk och fortifikationsverket, såg man inga stora förändringar jämfört med den verksamheten som de bedrev under tiden 2010-2017, men man poängterade i utredningen att den ökande personalmängden var en viktig faktor att ta hänsyn till. För försäkringskassan såg man en ökad administration när det gäller handläggning av familjebidrag och dagpenning, men inga stora förändringar i uppgifter. För försvarets materielverk såg man utmaningen i ökat materielbehov, och framförallt tillgängligheten på materiel. Den könsneutrala värnplikten skulle också ställa högre krav på att materielen ska vara utformad även för kvinnor. För fortifikationsverket som äger och förvaltar Sveriges försvarsfastigheter, bedömde utredningen att det inte skulle bli några konsekvenser.

Genom att skapa en förståelse av konsekvensen av ett beslut skulle min forskning i framtiden kunna bidra till att man vid kommande beslut hittar vägar att kommunicera, tidigt göra förbanden delaktiga, och informera hur de eventuellt blir påverkade. Detta är viktigt för att förstå och kanske också tidigt kunna ha olika handlingsplaner för att komma till rätta med brister eller komplicerade utmaningar som kan uppstå.

1.4 Tidigare forskning

På DIVA portalen finns det gott om forskningar angående allmän värnplikt. Jag har valt att presentera några som varit till nytta för min forskning.

En uppsats med benämningen ”*Komparativ studie av SOU 2009:63 och SOU 2016:63*” som avhandlar *Personalförsörjning till Försvarmakten* är en komparativ studie där man jämför två offentliga statliga utredningar (SOU), SOU 2009:63 och SOU 2016:63. Syftet med studien är att undersöka hur policyn angående personalförsörjningssystemet till försvarmakten förändrades mellan 2009 och 2016.

En uppsats med benämningen ”*Ambivalent personalförsörjning*” som avhandlar *Pliktens avskaffande till förmån för ett yrkesförsvaret*. Det är en fallstudie som avhandlar avskaffandet av den allmänna värnplikten i Sverige. Syftet med studien är att förklara och därmed skapa förståelse varför beslutet om yrkesförsvaret infördes. Denna studie var av intresse i min forskning inte minst då valet av teori även i denna studie föll på Allison/ Zelikow analysmodellerna.

En uppsats med benämningen ”*Värnplikten återaktiveras*” som är en fallstudie på reaktivering av värnplikten. Även här har man gjort en studie på varför man

återaktiverat värnplikten och även denna forskare har använt sig av Allison/Zelikow analysmodellerna. Syftet med studien är att ge en bild av varför regeringen beslutar om återaktivering av värnplikten.

2 Bakgrund

Jag har valt att titta på återinförandet av den allmänna värnplikten då detta är ett ämne som berör oss alla på något sätt och vi lever i en omvärld och ett samhälle under ständig förändring. Det är viktigt att vårt land är tryggt och att vi har bästa förutsättningar att leva i fred och frihet. Detta är också en fråga som är viktig för våra ungdomar som det berör utifrån att det är dem som står inför en stundande mönstring som konsekvens av detta beslut.

För att kunna bilda oss en uppfattning av den allmänna värnplikten i Sverige och hur den sett ut under åren ska vi ge oss tillbaka i tiden till slutet på 1800-talet.

1873 skapades kompromissförslaget. Det var ett förslag som skulle bli startskottet på det som i folkmun kommer att kallas allmän värnplikt. Kompromissförslaget innebar att grundskatterna och indelningsverket skulle avskrivras mot införandet av allmän värnplikt.

Grundskatterna och Indelningsverket var system för avlöning av statsanställda, exempelvis, präster, civila ämbetsmän, officerare och soldater. Avlöningen bestod oftast av mat och logi som passade ett land som Sverige, med god tillgång på bördig jord men dåligt med kontanter (so-rummet.se).

Innan kompromissförslaget hade armén nyttjat ett system som benämndes ”det indelta systemet” som innebar att alla svenska män 21-25 år skulle göra en tolv dagar lång militärtjänst. Under 1800-talets andra hälft förlängdes utbildningen från 12 dagar till 30 dagar fördelade på två år. En rolig sak att nämna är att vid denna tid, om man själv kunde hitta en ersättare till att göra militärtjänsten åt sig, så slapp man göra sin värnplikt. Detta kommer dock att ersättas med att man kunde köpa sig fri från militärtjänst förutsatt att det rådde fred. Ett friköp för att slipa 30 dagars värnplikt kostade 100 kronor, (motsvarande penningvärde mot idag var 5582 kronor) (ekonomifakta.se), och lönerna var vid tiden ca 40-60 kronor/månad, (<https://www.scb.se>). Friköpsrätten avskaffades dock 1872.

Under 1800-talets slutskede skulle kompromissförslaget genomföras vilket innebar att grundskatterna och indelningsverket skulle avskrivras under en 33 års period mot införandet av allmän värnplikt. När grundskatterna sänktes med 30 % och kostnaderna för indelningsverket överfördes till staten med 30 %, så började värnplikten att öka från 30 dagar till 42 dagar.

1885 års värnpliktslag innebar att varje svensk man mellan 21 och 32 år, var skyldig att genomföra sin värnplikt. År 1892 förlängdes värnplikten till 90 dagar och den omfattade alla män mellan 21 och 41 år, samtidigt som grundskatterna och indelningsverket skulle avvecklas under en tioårsperiod.

År 1901 genomfördes det sista steget i det beslut som riksdagen fattade 1873, om kompromissförslaget och ersättandet av indelningsverket med ett nytt system. Man införde nu inkomstskatter och indirekta skatter skulle avlöna officerare och pliktsoldater. Detta var början på en ny epok för Sverige som därmed påbörjade en ny form av krigsmakt med allmän värnplikt som grund, och som kom att hålla i sig i över hundra år. Soldaterna skulle nu inhysas i nybyggda kaserner i städerna och tjänstgöringstiden i de flesta fall uppgick till 240 dagar inklusive repetitionsövningar. Det nya systemet byggde på fastanställda officerare och allmän värnplikt.

Alla män i Sverige mellan 18 och 47 år som inte hade giltiga (medicinska) skäl, var skyldiga att göra värnplikten. Efter genomförd utbildning blev de krigsplacerade i något förberett krigsförband.

De värnpliktiga kom att bli inkallade var sjätte eller var tolfte år där de skulle genomföra en repetitionsutbildning under cirka en månad. Detta för att kunna mobilisera (staten omorganiserar sig för krig), i händelse av krig eller kris.

1925 kom ett försvarsbeslut som innebar nedskärningar i försvaret och den allmänna värnplikten minskades med en tredjedel. Under mitten av 30-talet ökade spänningen i Europa igen och riksdagen fattade beslut om en tioårig upprustningsplan, och man införde beredskapsövningar i värnpliktslagen. Den nya lagen innebar att Sverige kunde kalla in tusentals värnpliktiga till beredskapstjänst under andra världskriget (1939-1945) längst Sveriges gränser och kuster.

Efter andra världskriget är Sverige mycket välrustat ur ett militärt perspektiv jämfört med övriga länder i världen som hade mycket att återhämta efter krigets framfart. Sverige valde också att inte nedrusta under åren efter andra världskriget, utan försvarsorganisationen bibehölls i sin storlek vilket innebar att värnpliktsvolymerna kommer att uppgå mot 40 000 personer under 50 och 60-talet, samt att Sverige hade det fjärde till femte största flygvapnet i världen.

Under slutet på 60 och 70-talet så utvecklade man mönstringsförfarandet med ordentliga läkarundersökningar och psykologsamtal samt så utökades mönstringen till 2 dagar. Det genomfördes också mer omfattande medicinska, fysiska och psykologiska tester. De värnpliktiga fick ett ökat inflytande och utbildningen blev mindre auktoritär. Tidningen Värnpliktsnytt, där värnpliktiga journalister bevakade händelser i krigsmakten etableras vid denna tid.

Man utredde nu även möjligheterna att värnplikten skulle innefatta även kvinnor. Detta avvisades dock av både riksdag, regering och krigsmakten under 60 och 70-talet. Något som sedermera ändrades under 80-talet då det blev möjligt för kvinnor att söka sig till samtliga yrkeskategorier inom försvarsmakten.

När Berlinmuren föll och det kalla kriget var över började även Sverige att nedrusta på allvar. Man hade i Sverige under 60, 70 och 80-talet gjort vissa nedskärningar men under 1990 och 2000-talet kom den stora förändringen inom försvaret. Efter försvarsbesluten 1992, (FB92 proposition 1991/92:102) och 1996, (FB96 proposition 1995/96:12, 1996/97:4) skulle inte hela den grupp som tidigare var ämnade för allmän värnplikt att inkallas till militärtjänstgöring. Hotbilden

bedömdes inte vara så hög och regementen hade avvecklats så försvarsmakten hade inte behov av massarmé vid denna tidpunkt. Vilka som skulle genomföra sin värnplikt avgjordes på mönstringen som fortfarande var obligatorisk för alla män.

I försvarsbeslut 2009 fattade man beslut att låta det allmänna värnpliktsystemet läggas i vila. Vid denna tid 2009-2010, var det bara 5000 personer som var uttagna att göra sin värnplikt. Detta ska ställas mot 50 och 60-talet då Sverige utbildade ca 40 000 värnpliktiga varje år.

År 2010 kom beslutet som innebar att den allmänna värnplikten ersattes med frivillig militär grundutbildning (GMU). Detta system ansåg man passade bättre in i det insatsförsvaret som Sverige nu mer och mer inriktade emot och inte det traditionella invasionsförsvaret vi haft i över 100 år (SOU 2009:63).

Med detta som bakgrund närmar vi oss nu min forskningsfråga, ” Vilka faktorer ledde fram till riksdagens beslut att efter sju år återinföra det allmänna värnpliktssystemet”?

För bara 7 år efter att man lagt den allmänna värnplikten vilande och infört insatsförsvaret, tog regeringen ett nytt beslut om att återinföra den allmänna värnplikten. Den allmänna värnplikten blir nu lite annorlunda än innan 2009. Det nya systemet bygger i möjligaste mån på frivillighet för att få så motiverade individer som möjligt. Det år som man fyller 18 får man ett brev från Plikt- och prövningsverket med information om mönstringsunderlag och mönstring. Detta underlag fyller man i och svarar på de frågor som finns i underlaget. Utifrån resultatet från dessa svar, kan man bli kallad till mönstring för att göra tester. Blir man kallad är man enligt lagen om totalförsvarsplikt skyldig att genomföra mönstringen. Den består av både fysiska och psykologiska tester. När du genomfört alla tester och blivit godkänd, kan du bli antagen till en grundutbildning med allmän värnplikt. Skyldigheten omfattar både män och kvinnor, på lika villkor.

Personalförsörjningen av det militära försvaret ska bygga på frivillighet så långt rekryteringskraften medger (SOU 2016:63 s. 15).

3 Metod

Metoden för denna studie är en kvalitativ, teorikonsumerande, fallstudie. Upplägget i metoden är att först skapa en rutin/arbetsplanering. Jag kommer sedan att samla in material i form av propositioner, försvarsbeslut, artiklar mm. och genom noggrann läsning ta fram det väsentliga innehållet av textens delar och göra en kvalitativ textanalys (Esaiasson m.fl. 2017, s. 211).

Vidare kommer jag att söka faktorer som påverkade beslutet av det enskilda fallet, (återinförande av allmän värnplikt), med hjälp av redan existerande teorier och förklaringar. Jag kommer att använda sig av Allison/ Zelikow studie, Essence of Decision, Explaining the Cuban Missile Crises, där Allison i sin studie sökte svar på de beslut som fattades under Cuba krisen (Esaiasson m.fl. 2017, s. 42). När det inhämtade materialet granskats och ytterligare bearbetats i en analys, med stöd av Allisons analys modeller, kommer en slutsats att presenteras.

Hur detta ur ett operationellt perspektiv skall avhandlas beskrivs mer i kommande text.

3.1 Kvalitativ, teorikonsumerande, fallstudie

”Någon förnuftig tänkare har en gång sagt att det i princip finns tre typer av tillvägagångsätt när en samhällsvetare skall samla in sitt material” till en forskning:

1. Att fråga människor,
2. Att observera människor,
3. Att observera olika resultat och spår, där mänskliga fysiska aktiviteter har genomförts.

De två första tillvägagångsätten är exempel på metoder i en kvantitativ studie, och i det tredje tillvägagångsättet en kvalitativ studie. Jag kommer att använda mig av det tredje tillvägagångsättet, då mycket material redan finns att tillgå i form av beslut, propositioner och artiklar. Här kommer jag att söka efter faktorer och resultat. I den kvalitativa studien gäller det att ta fram det väsentliga innehållet i en redan befintlig text genom noggrann och kritisk granskning av textens delar, helhet och den kontext den ingår i (Esaiasson m.fl. 2017, s 195).

I denna teorikonsumerande studie med undersökningar och fallet i centrum, kommer jag att med hjälp av redan existerande teorier och förklaringsfaktorer, inom ett visst område, att försöka förklara vad som påverkade utgången i ett specifikt fall. I en teorikonsumerande undersökning är det inte särskilt viktigt i vilken utsträckning resultaten är giltiga även i andra sammanhang, utan här gäller

det att pröva om undersökningen i en given faktor ger en tillfredställande förklaring till varför det blev som det blev i det undersökta fallet (Esaiasson m.fl. 2017, s 90).

3.2 Källor

Primärmaterialet i min studie består till stor del av propositioner, statens offentliga utredningar, regeringsbeslut, samt sekundärmaterial bestående av tidningsartiklar, internet, radiointervjuer etc. (Esaiasson m.fl. 2017, s 291-297).

Källmaterialet analyseras genom kvalitativ textanalys där det viktiga är hur frågeställningar som vad, vilka och hur, relaterar till en viss kontext här finns det två huvudtyper av tillvägagångssätt: Antingen genom att systematisera innehållet i texterna, eller kritiskt granska innehållet i texterna. (Esaiasson m.fl. 2017, s. 213).

Att systematisera texten innebär att man bringar ordning och lyfter fram meningen i den och gör viktiga aspekter begripliga. Det kan handla om att ordna innehållet logiskt eller att skapa enklare kategorier.

Att kritiskt granska innehållet går ett steg längre än att systematisera. Där går man in på att inte bara klargöra idéer utan också kritiskt granska dem. Det kan ske på två olika sätt, dels att analysera beviskraften i argumenten men också att lägga fram eventuella maktrelationer som kan uttydas ur texten (Esaiasson m.fl. 2017, s. 213-214).

Jag kommer även att ta hjälp av några minnesregler nedan när det gäller källkritiska faktorer att ta hänsyn till i min forskning.

En av dessa regler lyder: ”Kan jag byta ut ordet källa mot ”kvarleva” eller ”berättelse” kan jag anta att det är en källa (Esaiasson m.fl. 2017, s. 290).

Källkritik är relevant för alla samhällsvetare som ägnar sig åt att försöka besvara beskrivande frågeställningar av typen: Vad hände? Hur gick det till? Vad blev sagt? Vem gjorde vad? (Esaiasson m.fl. 2017, s. 212)

Esaiasson m.fl. hänvisar också till fyra klassiska källkritiska regler med vars hjälp man kan bedöma sanningshalten i olika påståenden. De kan användas när som helst någon påstår något som vi vill bedöma trovärdigheten i. De har valt att kalla dem äkthet, oberoende, samtidighet och tendens, vilket ger en bra minnesregel för att komma ihåg dem:

Ädel-OST, Äkthet, Oberoende, Samtidighet, Tendens.

Äkthet: Är källan vad den utger sig för att vara? Original eller kopia? Äkta eller falsk?

Oberoende: Är källan fristående eller hör den ihop med/bygger på andra källor? Vilka källor?

Samtidighet: När upprättades källan? Är informationen aktuell? Har något hänt sedan dess som påverkar ämnet?

Tendens: Finns det värderingar i informationen? Vems intresse företräds? Vad vill avsändaren egentligen? (Esaiasson m.fl. 2017, s. 288).

En annan källkritisk reflektion att ta hänsyn till är sekretess, då min forskning kommer att avhandla militär information. Där är min förhoppning att tillräckligt mycket ska vara av karaktären ”öppna handlingar” dvs. handlingarna är inte hemliga, så jag kan få ta del av det materialet som behövs.

4 Teori

I studien kommer jag att använda de teoretiska analysmodellerna: rationella aktörsmodellen och förhandlingsmodellen, som kan vara till hjälp när man ska förstå politiskt beslutsfattande. Dessa presenterade Amerikanen Graham Allison 1971 i sin bok *Essence of decision Explaining the Cuban missiles crises*.

Essence of decision är en fallstudie av Kubakrisen där forskaren söker svar på de beslut som fattades i konflikten. Konflikten som utspelade sig under tidigt 60-tal, där Sovjet och USA hamnade i en situation då det gick upp för USA att sovjet i hemlighet hade placerat kärnvapenmissiler på Cuba. Boken handlar om de beslut som fattades samt de frågeställningar som låg till grund för besluten, under 13 dagar då övriga världen höll andan (Allison & Zelikow 1999, s. 1).

Boken har getts ut i två upplagor, (1971 och 1999). Efter att den första upplagan kom ut 1971, riktades viss kritik mot boken, som av sekretessskäl byggde på det begränsade material som Allison fick ta del av innan man släppte på sekretessen. Efter murens fall och kalla krigets avslut, släppte man mer och mer på källmaterial som tidigare varit hemligt kring konflikten, både från öst och väst, och därmed kommer tillgången på empiri att öka. Mycket av det hemliga källmaterialet bestod i inspelningar mellan president John F Kennedy och hans närmsta rådgivare. När man släppte på sekretessen så gynnade detta författaren, som 1999 släppte den andra upplagan av *Essence of decision* och denna gång tillsammans med Philip Zelikow. Nu fick teorierna i boken en annan relevans och framförallt acceptans. I och med andra upplagan har mycket av kritiken mot Allison avskrivits, då man ansåg att Allison inte hade tillräcklig insikt i beslutsprocesserna i första upplagan 1971.

Allison presenterar i sin bok *Essence of Decision*, tre analysmodeller: Rationella aktörsmodellen, Organisationsmodellen och Förhandlingsmodellen (Allison & Zelikow 1999).

Man använder de tre olika teoretiska verktygen (modellerna), för att visa på skillnaderna i resultat. All analys är baserad på teoretiska antaganden, medvetna eller omedvetna d.v.s. man kan inte genomföra en analys utan ett teoretiskt antagande. Valet av modell gör att både följdfrågorna och svaren kommer att bli olika, (Ingesson, Youtube, kort beskrivning av Allisons analysmodeller).

Vid användandet av de tre modellerna krävs förståelse för att olika frågor genererar olika svar. Summan av dessa svar ses i denna studie som den helhet som slutligen analyseras i syfte att ge svar på forskningsfrågan. Allison uppmanar att "väva samman" resultaten. (Allison & Zelikow 1999, s. 385–387, 389) (Ingesson,

Youtube, kort beskrivning av Allison's analysmodeller). Denna teori är väl använd när det gäller att söka svar på utrikespolitiskt beslutsfattande, men den är också väl prövad när man ska granska som i min forskning nationellt politiskt beslutsfattande (Allison & Zelikow 1999, s. 7).

Det ska bli mycket intressant att med hjälp av teorin med Allison's analysmodeller fördjupa sig i ämnet och se vad jag kommer att hitta för faktorer som låg bakom beslutet att återinföra allmän värnplikt i Sverige.

4.1 Avgränsningar

I min forskning kommer jag att använda mig av Allison/Zelikows, teoretiska analysmodeller. Jag kommer dock att avgränsa bort, Modell 2: Organizational Behavior, eller på svenska organisationsmodellen.

Jag kommer att avgränsa bort ekonomiska aspekter i införandet av allmän värnplikt på grund av utrymmes skäl.

Jag kommer att söka de faktorer som påverkade beslutet att återinföra allmän värnplikt 2017, och avgränsa mig till detta i min studie. Däremot kommer jag att beröra andra faktorer i mitt sökande för att kunna knyta ihop analysen.

4.2 Beskrivning av Allison's teoretiska analysmodeller

4.2.1 Rationella aktörsmodellen (The Rational Actor)

Att handla rationellt innebär att man utifrån de förutsättningarna och kunskaper man har vid en viss tidpunkt, kommer att välja de medel som man anser kommer att leda till det uppsatta målet på det mest effektiva sättet. Om förutsättningar av olika anledningar förändras så kan ett beslut gå från rationellt till irrationellt och därmed mer ineffektivt. Ett beslut är alltså rationellt i förhållande till de kunskaper och målsättningar man har, vilken verklighetsuppfattning man har när ett beslut ska fattas, vilket i sin tur beror på vilka värderingar man utgår ifrån (Thurén 2019, s. 99).

För att få mer förståelse för rationalitet kan man ta hjälp av matematiken. Där pratar man om rationella tal och även här ser man att det måste vara ett förhållande, ett rationellt tal är "ett tal som kan skrivas som en kvot av två tal". Om det inte kan skrivas som en kvot av två tal är det ett irrationellt tal. Likheten här är att om man ändrar nämnaren eller täljaren är det inte säkert att man har ett

rationellt tal längre, och samma med rationella beslut, ändrar vi förutsättningarna är det inte säkert att det som tidigare var ett rationellt beslut är det längre.

Rationella aktörsmodellen betraktar aktören, i detta fall staten Sverige, som en beslutsfattare och som beslutar utifrån samma uppfattade omständigheter, samma målsättningar och samma handlingsalternativ (Allison & Zelikow 1999, s. 15).

Allison definierar rationalitet som ett handlande, som överensstämmer med de specifika målsättningar i en given situation och där man syftar till att handlandets mål är att uppnå maximal effekt och största möjliga nytta, ett så kallat vinstmaximerande agerande (Allison & Zelikow 1999, s. 17).

Utifrån denna definition kommer Allison att använda sig av fyra områden att beakta vid beslutsfattande eller vid som i min studie analys av fattade beslut:

Operationalisering av frågorna kommer att bli aktuellt i analysen för att möta studien på ett bättre sätt.

1. Vilka är omständigheterna, eller uppfattade omständigheterna, som staten ser som hot eller möjligheter?
  2. Vilka är statens målsättningar?
  3. Vilket eller vilka alternativ finns för att hantera problemet eller problemen?
  4. Vilka strategiska kostnader och fördelar är respektive handlingsalternativ förenat med?
  5. Vilket är det bästa alternativet utifrån rådande omständigheter?
- (Allison & Zelikow 1999, s. 389-390).

4.2.2 Förhandlingsmodellen, (Governmental Politic)

Enligt förhandlingsmodellen är politiska beslut ett resultat av olika förhandlingar som sker mellan olika aktörer. Dessa aktörer har ofta olika uppfattningar, olika målsättningar och olika grad av inflytande och de kommer att färgas av den organisation eller gruppering som de företräder. Till skillnad från rationella modellen så kommer aktörernas målsättningar att bli det centrala och detta kommer att innebära köpsläende och förhandlingar aktörerna emellan. Detta innebär att med förhandlingsmodellen kan inte ett utfall alltid förklaras med rationella resonemang utan är ett resultat av förhandlingar (Allison & Zelikow 1999, s. 255-313).

Genom att identifiera de aktörer som varit aktiva i beslutsprocessen skapas förutsättningar för forskaren att förstå de fattade besluten då aktörerna kommer att lämna avtryck, i sin iver, att driva sin egen eller sin organisations vilja framåt. Dessa avtryck kommer att vara unika och kommer att återspegla aktörens organisatoriska tillhörighet, men även vad aktören har för erfarenhet vilka drivkrafter och visioner som de vill förmedla (Allison & Zelikow 1999, s. 255-313).

Som i rationella aktörsmodellen kopplas även här frågor till modellen och här är det aktörerna som är det centrala. Generellt berör frågorna vilka inflytande olika aktörer har på de som slutligen fattar besluten och hur de kan påverka besluten.

1. Vilka aktörer finns det? Vems synsätt och värderingar räknas när alternativ och handling skapas.
2. Vilka faktorer bildar respektive aktörs uppfattning, dennes föreslagna handlingsalternativ samt dennes ståndpunkt?
3. Vilka faktorer har betydelse för respektive aktörs påverkan avseende val och agerande?
4. Vilka kanaler/ forum finns för den etablerade processen att mötas och jämföra uppfattningar och preferenser samt därtill lämna rekommendationer att fatta beslut?

(Allison & Zelikow 1999, s. 390).

Förhandlingsmodellen tar varken sin utgångspunkt i att beslut fattas av en enhetlig aktör eller skulle vara en effekt av en organisationsstruktur och dess procedurer. Istället fokuserar förhandlingsmodellen på den delade makten och det köpslående mellan särintressen som formar politiken. Varje politisk aktör, antas företräda ett eller flera särintressen, som påverkar hur denne förhåller sig i politiska frågor. Genom förhandling, exempelvis en eftergift i en fråga, förväntas aktören få genomslag för sina intressen i en annan fråga, alternativt inkludera sitt intresse i ett större sammanhang (Allison & Zelikow 1999, s. 6).

5 Analys och svar på forskningsfrågan

I detta kapitel kommer jag att analysera det inhämtade materialet och implementera det i respektive modell. Analysen kommer att genomföras stegvis och svaren kommer att vävas samman mellan rationella aktörsmodellen och förhandlingsmodellen, för att besvara min forskningsfråga. Den rationella aktören kommer att vara Sveriges regering vid tiden för beslutet och i förhandlingsmodellen kommer aktörerna att vara de sittande politiska partierna. Kapitlet kommer att avslutas med svar på forskningsfrågan som ett resultat av analysen av modellerna.

5.1 Bakgrund

Den 28 september 2016, överlämnades en utredning, *beständandet "en robust personalförsörjning av det militära försvaret"* SOU 2016:63. Där man hade gjort en utredning om hur försvarsmakten långsiktigt skulle få en fortsatt hållbar personalförsörjning av det militära försvaret. Personalförsörjningen skall även i fortsättningen huvudsakligen baseras på frivillighet, men där en ökad användning av totalförsvarsplikten kompletterar frivilligheten när krigsorganisationens behov inte kan tryggas enbart genom frivillig rekrytering.

Efter att denna utredning presenterats, beslutade Sverige att återinföra allmän värnplikt från och med, 1 januari 2018. Och alla som var födda 1999 och 2000 skulle vara skyldiga att mönstra från och med, 1 juli 2017 (Fö2016/01252/MFI).

(Nedan kommer jag att med hjälp av analysmodellerna söka efter vilka faktorer som låg till grund för beslutet).

5.2 Analys av forskningsfrågan utifrån Rationella Aktörsmodellen

5.2.1 Rationella Aktörsmodellen

1. Vilka är omständigheterna, som staten ser som hot eller möjligheter?

”Försvarsberedningen konstaterade 2007 att i utrikespolitiskt hänseende skulle det ryska agerandet mot länder som ingick i Sovjetunionen vara ett lackmustest på vilken väg Ryssland skulle välja. Rysslands förhållande till och agerande gentemot dessa länder de närmaste åren skulle definiera vår syn på Ryssland. Försvarsberedningen framhöll i den säkerhetspolitiska rapporten 2013 att Georgienkonflikten 2008 visade att den ryska tröskeln för att använda militärt våld hade sänkts i Rysslands omedelbara närområde, men att den varierade med den politiska och strategiska situationen i varje enskilt fall. Den ryska aggressionen mot Ukraina visar att tröskeln är än lägre, i alla fall mot före detta sovjetrepubliker i det egna närområdet som inte är medlemmar i Nato eller Europeiska unionen (EU)” (Ds 2014:20 s14).

”Den ryska aggressionen mot Ukraina och den olagliga annekteringen av Krim visar vad Ryssland är kapabla till, det de gör är ett brott mot folkrätten samt bi- och multilaterala åtaganden. Det är den största utmaningen mot den europeiska säkerhetsordningen sedan den etablerades för ett kvarts sekel sedan.

Grundläggande principer som stater rätt till territoriell integritet och politiskt oberoende samt FN-stadgans våldsförbud, har nonchalerats. Sverige kan inte acceptera att aggression ändrar Europas gränser. Händelseutvecklingen i östra Europa tillsammans med den ekonomiska krisen ställer Europa inför en rad utmaningar, vilket skapar en föränderlig och svåröversäglig säkerhetspolitisk utveckling för regionen. Relationen mellan Ryssland å ena sidan och Europa och USA å den andra har försämrats de senaste åren. En omfattande reformering av de ryska väpnade styrkorna inleddes 2008 och målen för den första fasen uppnåddes 2012. Ryssland har i samband med aggressionen mot Ukraina och i andra sammanhang visat förmåga att utan förvarning snabbt kunna kraftsamla och genomföra komplexa operationer i sitt omedelbara närområde. Förmågan fortsätter öka i enlighet med planen för utveckling av de väpnade styrkorna 2013–2020 genom bl.a. tillförsel av modern materiel och fortsatt övningsverksamhet. Om de uppsatta målen nås kommer förmågan till större operationer utanför det omedelbara närområdet att öka gradvis efter 2015. Även om Ryssland inte når målen kommer rysk militär förmåga fortsatt att öka som ett resultat av reformeringen och ökad medels tilldelning, vilken hittills inte påverkats av den försämrade ekonomin i Ryssland. Trots nuvarande ekonomiska svårigheter prioriteras den ryska försvarssektorn fortsatt. Den ryska ledningen har visat att den också är beredd att använda den militära förmågan för att uppnå sina politiska mål. Detta påverkar den säkerhetspolitiska situationen både i vårt närområde och i Europa som helhet.

Den militära övnings- och underrättelseverksamheten i Östersjöområdet har ökat, vilket även innebär ökad risk för incidenter. Rysk militär uppträder mer utmanande runt Östersjön och kränkningar av Östersjöländers territoriella integritet har skett. Parallellt med detta har rysk underrättelseverksamhet och påverkansoperationer i regionen ökat. Regeringen bedömer att denna utveckling kommer att fortsätta. I oktober 2014 kränktes Sveriges territorialvatten av främmande makts undervattens verksamhet. Den underrättelseoperation som

Försvarsmakten genomförde kunde fastställa att kränkningen ägt rum men inte vilken stat som stod bakom. Kränkningen är oacceptabel och bekräftar bilden av ökade spänningar i vårt närområde” (Prop.2014/15:109).

Ett annat hot som Sverige stod inför var den personalförsörjning som enbart byggde på frivillighet. Det har visat sig att det behovet som krigsorganisationen kräver personellt kommer att vara svårt att nå upp till. Det Sverige behöver är en långsiktig och hållbar personalförsörjning av det militära försvaret. Sverige har bara haft ca 40 procent av den förväntade personalstyrkan under 2011-2015 (SOU 2016:63 s. 70).

2. Vilka är statens målsättningar?

Ytterst ska försvaret kunna möta ett väpnat angrepp. På så sätt skapar försvaret tillsammans med politiska, diplomatiska och ekonomiska medel en tröskel för den som skulle vilja angripa Sverige eller utöva påtryckningar med militära maktmedel. Den svenska försvarsförmågan syftar ytterst till att försvara det egna territoriet, men ska också ses som en del i en gemenskap för stabiliteten i norra Europa. Samarbetet med Finland är av särskild betydelse (Prop. 2014/15:109 s. 1).

Den enskilt viktigaste målsättningen i försvarsinriktningsperioden 2016–2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och den samlade operativa förmågan i Totalförsvaret. Personellt och materiellt uppfyllda krigsförband som är samövade är avgörande för att detta ska kunna uppnås.

En ny politisk inriktning med ökat fokus på nationellt försvar med åtaganden i närområdet i ett försämrat omvärldsläge, har ändrat förutsättningarna jämfört med när personalförsörjningsreformen inleddes 2009. Utredningen föreslår nu en personalförsörjningsmodell som ger den robusthet och flexibilitet som krävs för att möta de olika målsättningar och krav som ställs (SOU 2016:63 s. 13).

3. Vilka handlingsalternativ fanns för att hantera problemet eller problemen?

Som nämnts ovan så förändras under 2010-2016, det säkerhetspolitiska läget och Sverige står nu inför nya utmaningar. Sverige tvingas nu bygga ett invasionsförsvar där man i första hand ska försvara sina gränser mot ett väpnat angrepp. Detta kräver en helt annan personalvolym för att möta krigsorganisationens krav jämfört med det insatsförsvar som byggdes mellan 2010-2016 . Alternativen som Sverige har nu för att möta krigsorganisationens krav på personal är:

- I. Öka personalstyrkan med det personalförsörjningssystemet vi har idag som bygger på frivillig basis, så den matchar personalbehovet i krigsorganisationen. Detta alternativ skulle kräva en rejäl översyn och utredning om hur man ska lyckas öka, och framför allt behålla personalen, då det inte visats sig så lätt som man förväntade sig 2010.
- II. Avskaffa frivilligheten helt till förmån för plikt. Detta alternativ skulle fylla på den redan dränerade krigsorganisationen med dess personalreserv på ett snabbt sätt, samt att detta är ett väl beprövat alternativ i Sverige.

III. Sista alternativet är att man nyttjar båda systemen parallellt, man har ett plikt system och ett system som bygger på frivillighet.

Totalförsvarspliktiga ska vara skyldiga att genomgå mönstring och fullgöra värnplikt i form av grundutbildning. Personalförsörjningen av det militära försvaret ska i fortsättningen bygga på frivillighet så långt Försvarmaktens rekryteringskraft medger. All rekrytering, även den frivilliga, ska ske med stöd av totalförsvarsplikten.

Innebörden blir att den som vill söka anställning som gruppbefäl, soldat eller sjöman, söka officers- eller specialistofficersutbildning eller vill teckna ett hemvärnsavtal och saknar motsvarande militär utbildning, först ska genomföra grundutbildning med allmän värnplikt.

Det personalbehov som inte kan tillgodoses genom frivilligt insteg till plikten ska tillgodoses genom kallelse till mönstring, där motivation skall vara en viktig faktor för vem som ska anses vara bäst lämpad. Den årliga volymen som blir kallade till mönstring bör utgå från resultatet av föregående års frivilliga intresseanmälningar. Inriktningen bör vara att antalet uttagna till plikt genom kallelse och antalet som gjort en intresseanmälan, och går vidare in i pliktssystemet tillsammans ska uppfylla Försvarmaktens totala årliga personalbehov.

4. Vilka strategiska fördelar är respektive handlingsalternativ förenat med?

Alternativ ett, fördelarna med detta alternativ är ett försvar som alltid är på tårna och klart för insats. Tanken med insatsförsvaret var att ca 50 000 män och kvinnor skulle vara förberedda och klara för insats inom en vecka. Att öka den befintliga personalstyrkan genom frivillighet kommer dock att kräva utredningar hur detta ska gå till. Under åren med frivillighet som bas hade det visat sig att utmaningen låg både i att rekrytera, samt att behålla personalen. Försvarmakten gjorde en undersökning mellan 2011 och 2015 där man kunde se att Försvarmaktens behov uppgick till ca 4000 rekryter per år, för att alla personalkategorier skulle kunna personalförsörjas. Utfallet under perioden visade att antalet frivilliga som påbörjat sin grundutbildning var ca 2500 i medeltal per år. Det motsvara ca 60 procent av det behov som försvarmakten angav för att klara den frivilliga personalförsörjningen (SOU 2016:63 s. 70).

Alternativ två, fördelen med detta alternativ att man avskaffade frivilligheten och återinföra plikten, var att man fick ett väl beprövat system. Plikten hade man tillämpat under hela 1900-talet och sågs av många som det bäst fungerande systemet, inte minst ur rekryteringssyfte. Dessutom var beslutet 2009 att värnplikten bara skulle vara vilande inte avskaffad, och det innebar att det räckte med ett regeringsbeslut att återinföra allmän värnplikt. Utmaningen med pliktsoldater var att Sverige fortfarande hade/har en skyldighet att kunna verka utanför Sveriges gränser. Detta var ett starkt argument att bilda yrkesarmé 2009, att kunna nyttja frivilliga soldater att tjänstgöra i insatsförband både i och utanför Sverige (Prop. 2009/10:160). Att avskaffa frivilligheten och införa enbart plikt skulle ta ifrån försvarmakten det verktyget att nyttja en insatsstyrka utanför gränserna med kort varsel. Dock så skulle plikten snabbt och effektivt fylla på våra behov av personalreserver i våra krigsförband (SOU 2009:63).

Tredje alternativet, fördelen med detta alternativ är att försvarsmakten skulle få en långsiktig och hållbar personalförsörjning som i huvudsak byggde på frivillighet. Samtliga totalförsvarspliktiga skulle vara skyldiga att mönstra och individen själv skulle ha ett stort medinflytande hur utgången av om militär utbildning kommer bli aktuell eller inte (SOU 2016:63 s. 69-74).

5. Vilket är det bästa alternativet utifrån rådande omständigheter?

Ett rationellt beslut innebär att jag väljer det bästa alternativet i en given situation (Thurén 2019, s 99).

Av rationella aktörsmodellen kan vi utläsa att hotbilden mot Sverige förändrades snabbt mellan åren 2009-2016. Det Ryska agerandet i Georgienkonflikten och Ukraina medförde ett försämrat säkerhetspolitiskt läge i Europa och man tvingades att tänka i nya banor för att upprätthålla säkerheten i Sverige. I och med de förändrade hoten förändrades även målsättningarna för Sveriges försvarspolitik. Ytterst skulle Sverige nu kunna möta ett väpnat angrepp och på det sättet skapa en tröskel för den som skulle vilja angripa Sverige eller utöva påtryckningar med militära medel. Den enskilt viktigaste målsättningen var att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och den samlade operativa förmågan i Totalförsvaret.

För att uppnå de målsättningarna och möta de hot som nämns ovan behöver man förändra personalförsörjningen i Försvarsmakten. Försvarsmaktens behov av personal till krigsförbanden kan inte tryggas med enbart frivillighet som grund, och därmed återinförde man allmän värnplikt (Regeringsbeslut Fö 2016/01252/MFI).

5.3 Analys forskningsfrågan utifrån Förhandlingsmodellen

5.3.1 Förhandlingsmodellen

1. Vilka aktörer fanns det? Vems synsätt och värderingar räknades när alternativ och handling skapades?

De aktörer som var med och beslutade om att allmän värnplikt skulle läggas vilande var de partier som ingick i riksdagen 2010. När man fattade beslut om den allmänna värnplikten var det med siffrorna 153 mot, och 150 för, allmänvärnplikt d.v.s. en inte helt enad riksdag. Inför riksdagsvalet 2014 hade man i Svensk politik en mer enad bild av försvaret och allmän värnplikt än man hade 2010, dock var spridningen fortsatt hög mellan partierna. Inför valet 2014 gjorde

Svenska dagbladet en undersökning om hur partierna stod i försvarsfrågor och just den allmänna värnplikten som låg vilande. Moderaterna, som regerade 2010 när man beslutade att lägga värnplikten vilande till förmån för insatsförsvaret och yrkesarmé, tyckte även inför valet 2014 att Sverige skulle fortsätta driva linjen med frivillighet som grund. Moderaterna ansåg att den frivilliga personalförsörjningen gav mer kompetent och samövad personal och därmed en mer effektivare organisation.

Kristdemokraterna tyckte också att man skulle behålla frivilligheten, men såg utmaningar i personalförsörjningen i försvarsmakten. Kristdemokraterna hade ett förslag om premier och mer övningsverksamhet för att behålla personalen.

Folkpartiet (Liberalerna), var lite svävande på frågan och menade att Sverige på sikt kan behöva återinföra värnplikt, och därmed kunna sätta upp fler förband och stärka det svenska försvaret.

Centerpartiet tyckte inte att Sverige skulle återinföra värnplikt. De ansåg att tjänstgöring i insatsförsvaret både nationellt och internationellt skulle utgöra grunden för rekrytering.

Socialdemokraterna tyckte inför valet 2014 att man skulle införa allmän mönstring för kvinnor och män. Man ville också utreda hur man i framtiden skulle ställa sig till allmän värnplikt och då titta på en Norsk modell med en kombination av frivillighet och plikt.

Miljöpartiet var mycket tydliga 2014, med att de inte ville införa värnplikt utan ha frivillighet som bas.

Vänsterpartiet tyckte att Sverige skulle införa allmän värnplikt. Ett modernt försvar som grundar sig på folklig förankring och en könsneutral värnplikt.

Sverigedemokraterna tyckte att man skulle återinföra allmän värnplikt 2014. Värnplikten skulle vara den huvudsakliga metoden att säkra försvarsmaktens personalförsörjning.

2. Vilka faktorer bildar respektive aktörs uppfattning, dennes föreslagna handlingsalternativ samt dennes ståndpunkt?

Inför valet 2014 kunde man se att partierna inte var enade huruvida Sverige ska återinföra allmän värnplikt eller inte. Det man däremot var överens om var att den förändrade hotbilden måste tas på allvar. Den ryska aggressionen mot Ukraina medförde en försämrad säkerhetspolitisk situation i Europa. Man märkte även av Rysslands agerande generellt med simulerade anfall och kränkningar mot Sverige. Den personalförsörjning som man införde 2010 med frivillighet som bas och med ett behov av 4000 soldater per år, visade sig inte få det genomslag som man förväntade sig. Under en period mellan 2011-2015 genomfördes en mätning som visade att ca 60 procent av den förväntade personalen påbörjade sin utbildning, per år (SOU 2016:63 s. 13-14). De förändrade hoten och målbilden kräver att personalförsörjningen lever upp till förväntningarna och täcker de behov som Försvarsmakten satt upp.

3. Vilka faktorer har betydelse för respektive aktörs påverkan avseende val och agerande?

Betydande faktorer:

Ökade militära aggressioner från Ryssland och där med försämrat säkerhetspolitiskt läge i Europa var en betydande faktor för aktörerna och dess agerande. Personalförsörjningsproblematiken, som var en följeffekt av det förändrade hotet, då Sveriges försvar inte var rustat för denna typ av uppgift var en annan faktor (Folk och försvar).

För att lösa personalförsörjningen till krigsförbanden började nu regeringen titta på olika möjligheter att återta värnplikten i någon form. Samsyn mellan aktörerna fanns att man måste hitta en lösning på personalförsörjningens problematik. Däremot stod inte alla aktörerna bakom att återinföra värnplikten. Det råder även oenighet inom aktörernas egna organisationer.

Moderaterna som regerade 2009 och lade värnplikten i vila var nu beredda att ställa sig bakom det förslag som regeringen tagit fram. Regeringens utredare hade ett förslag där värnplikten skulle tas i bruk igen med anledning av det försämrade omvärldsläget och eftersom det var för få frivilliga som söker sig till Försvaret. Moderaterna tryckte på att det är Försvarets behov som styr, och att vi behövde stärka den svenska försvarsförmågan. De uttryckte; Vi måste inse att vi är i ett nytt försämrat säkerhetsläge, och vi stänger inga dörrar utan vi är öppna för fortsatt diskussion (Sveriges radio).

Liberalerna menade att den tekniska utvecklingen och krav på tillgängliga förband visar att massarméernas tid är förbi. Samtidigt har det med nuvarande system varit svårt för Försvarets makt att rekrytera. Liberalerna uttrycker; Vi ser också en oroande utveckling i vårt närområde, vilket ökar behovet av duktig personal. Försvarets behov behöver bli mer åtråvärt så att så många frivilliga ansöker som möjligt. Men just nu överstiger försvarets behov av personal de frivilliga rekryterna. Därför stödjer vi införandet av en könsneutral värnplikt, som ska kombineras med frivilligrekryteringen (Liberalerna.se).

Inom Centern var man inte enad om att det var rätt väg att gå med återinförande av allmän värnplikt. Centerns ungdomsförbund (CUF), tycker att allmän värnplikt är en förlegad syn på försvaret. CUF tycker att varje individ ska bestämma själv över sina liv och värnplikten ska inte ses som "en skola som gör pojkar till män". CUF tycker vidare att personalförsörjningen ska man lösa på annat sätt exempelvis med marknadsmässiga löner och förmåner, dock står Centerpartiet bakom att återinföra allmän värnplikt.(Centerpartiet.se)

Kristdemokraterna anser att en kombination med anställda soldater och plikt är vägen framåt för att säkerställa försvaret av Sverige. Värnplikt är ett bra sätt att uppnå folklig förankring och fullt bemannade förband. Samtidigt bidrar värnplikten till att det finns en bred rekryteringsbas för anställning inom försvaret. De menar att det behövs bättre villkor för de anställda yrkessoldaterna i form av skäliga löner och ersättningar, men för att Försvarets makt ska klara av att växa i volym så kommer det att krävas att de anställda soldaterna kompletteras med fler värnpliktiga. Värnplikt i kombination med kontrakterade soldater ger både yrkessoldaternas professionalitet och fullskaliga förband (Kristdemokraterna.se).

Socialdemokraterna står fast vid sin syn och tycker att man ska införa allmän mönstring för kvinnor och män. De vill också utreda hur man i framtiden ska ställa sig till allmän värnplikt och då titta på en Norsk modell med en kombination av frivillighet och plikt.

Vänsterpartiet vill ha ett folkförsvar, inte en yrkesarmé. ”Vi tror att det betyder mycket för försvarets demokratiska förankring”, säger de. Inom en värnplikt måste man kunna göra både militär och civil tjänstgöring. Försvarets förmåga att hantera andra typer av kriser, exempelvis naturkatastrofer, måste öka, inte minst beroende på klimatförändringarna (Vansterpartiet.se).

Sverigedemokraterna vill att värnplikt ska vara den huvudsakliga metoden för att trygga försvarsmaktens personalförsörjning. Då värnpliktsutbildningen återinförs, utgörs armén åter av ett system med fredsorganisation respektive krigsorganisation (sd.se).

4. Vilka kanaler/ forum finns för den etablerade processen att mötas och jämföra uppfattningar och preferenser samt därtill lämna rekommendationer att fatta beslut?

I den försvarsuppgörelse som slöts den 17 april 2015 mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna ingick att en utredning skulle tillsättas för att föreslå hur en långsiktigt hållbar rekrytering till och personalförsörjning av Totalförsvaret kan säkerställas, (SOU 2016:63 s.3).

Uppgårelsen följdes upp i den försvarspolitiska inriktningspropositionen Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 (prop. 2014/15:109) där regeringen framför att en utredning bör tillsättas för att se hur en långsiktigt hållbar personalförsörjning kan uppnås, (SOU 2016:63 s.3).

Regeringen beslutade den 1 oktober 2015 (dir. 2015:98) att tillsätta en utredning för att föreslå en långsiktigt hållbar personalförsörjning av det militära försvaret som även i fortsättningen huvudsakligen baseras på frivillighet, men där en ökad användning av totalförsvarsplikten kompletterar frivilligheten när krigsorganisationens behov inte kan tryggas enbart genom frivillig rekrytering, (SOU 2016:63 s.3).

Resultatet av processen med namnet 2015 års personalförsörjning, kommer bli *En robust personalförsörjning av det militära försvaret.*

5.4 Sammanfattning av analys Forskningsfråga

Genom att analysera med hjälp av analysmodellerna kan man bilda sig en uppfattning av vad som låg bakom de beslut som tagits och som resulterat att Sverige valt att återinföra den allmänna värnplikten.

Av rationella aktörsmodellen kan vi utläsa att hotbilden mot Sverige har förändrats och i Europa har det säkerhetspolitiska läget försämrats. Mycket beror på Ryska agerandet mot Ukraina. Sverige har också en målbild att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och den samlade operativa förmågan i Totalförsvaret. Utifrån definierad hotbild och målsättningar har det gjorts möjligt att ta fram tre olika teoretiska alternativ där alternativ tre med en kombination av frivillighet och plikt anses vara det mest rationella alternativet för det framtida försvaret.

Av Förhandlingsmodellen kan vi utläsa vilka aktörer som varit med och påverkat beslutet och vad de olika aktörernas ståndpunkter är. Man kan se att aktörerna är eniga om att hotbilden är förändrad sedan 2009 och att personalförsörjningen inte fungerar som det var tänkt med frivillighet som bas. Man kan fortsättningsvis se att aktörerna är positivt inställda till plikt i någon form då plikten ses som ett sätt att fylla på krigsförbanden. Men man kan även utläsa utmaningar mellan aktörerna. Centerns ungdomsförbund ser inte värnplikten som en framgångsfaktor och vissa av aktörerna gömmer sig lite bakom” *det är Försvarsmaktens behov som styr*”.

5.5 Svar på Forskningsfrågan

5.5.1 Enligt Allison's Analysmodeller

De faktorer som låg bakom återinförandet av allmän värnplikt var den förändrade hotbilden i omvärlden, personalförsörjningsproblematiken och avsaknaden av Totalförsvaret. Och det var den förändrade hotbilden som var den springande punkten. Ett Ryssland som började simulera anfall och bedriva mer övningar i Östersjön utgjorde ett hot som tvingade Sverige att tänka om i sin militärstrategi. Den nya strategin ställde krav på säker tillgång av personal och ett väl fungerande Totalförsvaret.

5.5.2 Egen analys

Sverige insåg ganska tidigt efter beslutet 2009 att ett insatsförsvaret inte var det mest effektivaste på lite längre sikt, samtidigt som läget i Europa förändrades. Man märkte snabbt att det var problem med personalförsörjningen och man tappade förmågan med Totalförsvaret. Men som man kan se i min analys med Allison's analysmodeller och jag nämner även i min analys, så är det många politiska aspekter att ta hänsyn till innan man ändrar ett beslut.

Sverige har genom åren haft en försvarsmakt som man skulle kunna uppfatta som dynamisk och i ständig förändring. När man läser kapitlet bakgrund i denna studie kan det uppfattas som att man under 1900-talet och fram till i dag gjort organisationsförändringar, upprustat och nedrustat lite när det passat. Man kan få känslan av att man la ned förband och man återtog förband helt utan planering. Man införde stående insatsförband med frivillighet som bas för personalförsörjning och man återgick till invasionsförsvar med värnplikt inom loppet av bara några år.

Har Sverige och Sveriges försvar varit ostabilt och haft svårt att bestämma sig, eller har vi rent av varit bra på att anpassa oss till de förändringar av hot och målsättningar som förväntas av försvarsmakten? Har Regeringen tagit de för stunden rätta besluten, rationella beslut i försvarsfrågor?

Min analys efter att ha sökt faktorer som påverkat beslut om återinförande av värnplikt och även berört andra beslut, är att vi i Sverige har varit bra på att anpassa oss till de ständigt förändrade hotbilderna och säkerhetspolitiska förhållandena. Om vi tittar i backspeglarna har personalförsörjningen följt målbilden och hoten väl genom åren. Det hade inte varit rationellt att efter murens fall och kalla kriget var över, att kalla in 40 000 värnpliktiga som vi gjorde på 50-60-talet. Det hade inte varit rimligt att lilla Sverige hade fortsatt att ha ett av de största flygvapnen i Europa i en tid då hotet bedömdes som mycket litet. Det var antagligen rätt beslut att inte fortsätta med invasionsförsvar då hotet om ett väpnat angrepp mot landet ansågs försumbart.

Det vi har emot oss i försvaret, är det politiska spelet som tyvärr kan uppfattas lite långsamt. Sverige regeras av minoritetsregering där det bör vara samsyn mellan partier när beslut ska fattas. Och som jag tidigare visat i Allison's analysmodeller är det många partier som skall enas och ibland måste även enighet inom partiet redas ut, innan man kan besluta.

När beslut ska fattas som rör försvarsmaktens framtid, är det Riksdagen och Regeringen som via propositioner diskuterar och vid behov röstar fram hur försvarsmakten skall se ut och hur den skall verka. Försvarsmakten får sedan årligen uppdrag via regleringsbrev som styr vad som skall genomföras och hur mycket pengar som anslås till uppdragen. I försvarsbesluten som kommer var femte år skall det framgå hur försvarets inriktning skall vara de närmsta 10-15 åren (forsvarsmakten.se). Med detta sagt så har försvarsmakten bara att förhålla sig till det som regering ger dem i uppdrag.

Detta kan i många fall bli både jobbigt och utmanande ute på förbanden, att genomföra de beslut som fattas och ofta med kort framförhållning. Det är därför av största vikt att våra beslutsfattare på alla nivåer förstå varför besluten fattas och vilka konsekvenser de medför, samt att de förmedlas ner i organisationen. Om bara rätt information tränger ner i organisationen om varför olika beslut och inriktningar svänger som de gör, tror jag att försvarsmakten och de myndigheter som är berörda skulle ha större förståelse. Om det exempelvis blir utmaningar ur ett logistiskt perspektiv att försörja en större personalmängd, handlar det om att konsekvensbeskriva och göra riskanalyser, för att sedan lösa de nya uppgifterna utifrån de nya kraven. Det skulle kunna innebära en provisorisk matsal eller hyra in logi i form av vandrahem för att lösa det akuta behovet av mat och logi.

Många som jobbar inom försvarsmakten är utbildade i, och vana vid, att lösa olika uppgifter i olika miljöer och under varierande förhållande. De flesta vet att detta inte är något "vanligt" jobb utan man är beredd på att uppgiften kan variera, skulle uppgiften förändras så löser man den nya uppgiften istället.

I och med den förändrade hotbilden tvingas Sverige ännu en gång att ändra sin militärstrategi, men min uppfattning är att det kommer att bli till det bättre. Den nya personalförsörjningen kommer inte se ut som innan 2009, utan den kommer vara bättre anpassad till de hot och målsättningar som vi står inför idag. Den kommer också vara bättre anpassad till individen och de krav och förväntningar de har. I den nya personalförsörjningen kommer stor vikt att läggas på frivillighet. Detta kommer att innebära mer motivation och bättre effekt bland de värnpliktiga soldaterna, och även för det Svenska försvaret. 2009 hade vi en hotbild där insatsförsvaret var det som passade Sverige bäst utifrån den hotbilden som var då. Nu har hotbilden förändrats och då gäller det att anpassa sig efter den.

Svaret på forskningsfrågan om vilka faktorer som låg bakom återinförandet av allmän värnplikt är:

Förändrat omvärldsläge i Europa till följd av Rysslands ökande militära aggression inte minst i Ukraina och Östersjön. Försvarsmaktens personalförsörjning kräver anpassning till nya hotbilden, samt oklarheterna kring Totalförsvaret. Alltså är faktorerna; förändrat omvärldsläge, behov av förbättrad personalförsörjning och behov av ett fungerande Totalförsvaret.

5.5.3 Vidare forskning

Ett uppslag till vidare forskning som jag av utrymmesskäl valde att avgränsa bort är de ekonomiska aspekterna. Det finns två intressanta spår, det ena är en jämförande studie rent ekonomiskt mellan värnplikt och anställda soldater under en femårsperiod, kanske kostnad i förhållande till effekt på krigsförbanden, och också utifrån som det är nu; *har Sverige råd att ha både plikt och anställda soldater?*

Ett annat alternativ kan vara; Vilken är det samhälleliga påverkan att återinföra den allmänna värnplikten? Det kommer att finnas de ungdomar om har gjort värnplikten och de som inte har gjort det. Vilken skillnad kommer detta ha i deras fortsatta arbetsliv?

6 Slutsats

Min slutsats är att Sveriges försvar skall fortsätta att anpassa sig till omvärldsläget. Det kommer att gynna hela det militära tänkandet som annars har en tendens att bli föråldrat. Vi måste även anpassa oss till de som skall ingå i försvaret dvs. svenska folket, i och med återinförandet av allmänvärnplikt kommer det att vara de som utgör ryggraden i försvaret framöver. Det är viktigt att hitta motivationen och på så sätt få igång rekryteringen både med frivillighet och plikt.

Det finns några exempel där man ser vikten av anpassning och jag kommer att nämna några här i min slutsats. Som jag skrev tidigare i kapitlet bakgrund, så gjorde man en utredning på 60 och 70-talet om att kvinnor skulle ingå i försvaret, något som avvisades både av riksdag, regering och försvarsmakten vid denna tid. Resultatet av den utredningen gynnade ju inte personalförsörjningen, då man ”halverade” rekryteringsunderlaget. Här skulle man se en positiv utveckling i Försvarsmakten som på 80-talet tänkte om och anpassade sig till det samhälle som förändrats. Tidigare hade kvinnor i Sverige i större utsträckning varit hemma och tagit hand om familjen, men nu börjat rota sig mer på arbetsmarknaden. Här ser vi vikten av att anpassa sig. Om Sverige stått kvar i sitt tänkande från 70 talet hade inte kvinnor kunnat söka sig till försvaret och då hade personalförsörjningsbasen halverats.

Men det är också viktigt att man handlar med förstånd när man anpassar sig till omvärlden. Det är lätt att man i sin iver och avsaknad av hot och fiende börja tänka fredrationellt.

Försvarsmakten förväntas vara uppbyggt som ett samhälle i samhället, och förväntas lösa uppgifter när övriga samhället är utslaget. Det är därför viktigt att jobba med långsiktiga planer och inte ta förhastade beslut. Det finns fortifikatoriska anläggningar som byggdes under efterkrigstiden, när Sveriges ekonomi var på topp och övriga Europa låg i ruiner. Exempel på detta är våra berggrum som innehåller både drivmedelsförvaring, hangarer och luftbevakning. Detta är anläggningar som troligen inte kommer att byggas på detta sätt i modern tid. Många har avvecklats och många har varit fall för avveckling men räddats i sista stund, antingen av förändrade hot eller av eftertänksamma beslutsfattare.

Dessa anläggningar är viktiga att behålla och underhålla även under mindre hotfulla perioder. Kostnaden för att underhålla anläggningarna är försumbara jämfört med återtagandet av desamma.

Samma sak gäller med materiella ting, bara för att man inte se ett behov just för tillfället kan läget snabbt förändras. Ett mycket aktuellt fall är pandemin med Covid 19. Här vet jag att man förväntade sig mer av Försvarsmakten än de kunde leverera. Försvarsmakten har följt de direktiv som man fått och avvecklat det man blivit tillsagd att göra. Det finns varken fyllda lador med materiel, eller personal

att kalla in vid eventuellt krig eller kris. Försvarsmakten är lite som en brandkår, så länge det inte brinner finns det inget behov och den kostar bara onödiga pengar. Men när det brinner förväntas den att leverera med full kraft. Att återinföra värnplikten kommer att vara ett steg i rätt riktning.

7 Referenser

Allison, Graham - Zelikow, Philip 1999 [1971]. *Essence of Decision. Explaining the Cuban Missile Crisis*, 2nd edition. New York. Longman.

Centern web. Plats. *Centerns ungdomsförbund, Allmän värnplikt är en förlegad syn på försvaret*. [Elektronisk] Tillgänglighet: <https://www.centerpartiet.se/lokal/orebro-lan/startside/nyheter/nyheter/2017-08-14-cuf-allman-varnplikt-ar-en-forlegad-syn-pa-forsvaret> Hämtdatum 2021-04-25.

Departementsserie (Ds) 2013:33. *Vägval i en globaliserad värld*. 2013 Stockholm.

Diva portalens web. Plats. *Komparativ studie av SOU 2009:63 och SOU 2016:63. Personalförsörjning till Försvarsmakten*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1179474/FULLTEXT01.pdf> Hämtdatum 2021-05-11.

Ekonomifakta web.Plats. *Räkna på inflationen*. [Elektronisk] Tillgänglighet: <https://www.ekonomifakta.se/fakta/ekonomi/finansiell-utveckling/rakna-pa-inflationen/> hämtdatum:2021-04-06

Esaiasson, Peter - Gilljam, Mikael - Oscarsson, Henrik - Towns, Ann - Wängnerud, Lena 2017. *Metodpraktikan, Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Stockholm, Wolters Kluwer.

Folk och Försvar web. Plats. *Vad tycker riksdagspartierna* 2018. [Elektronisk] Tillgänglighet: <https://folkochforsvar.se/content/vad-tycker-riksdagspartierna/> hämtdatum 2021-04-06

Försvarsmaktens web.Plats. *Vårt Uppdrag*. [Elektronisk] Tillgänglighet: <https://www.forsvarsmakten.se/sv/om-forsvarsmakten/darfor-finns-forsvarsmakten/vart-uppdrag/> hämtdatum 2021-04-29

Kristdemokraterna web. Plats. *Värnplikt*. [Elektronisk] Tillgänglighet: <https://kristdemokraterna.se/politik-a-o/varnplik> Hämtdatum 2021-04-23.

Liberalernas web. Plats. *Försvarets personal. Tjänstgörande inom försvaret förtjänar uppskattning*. [Elektronisk] Tillgänglighet: <https://www.liberalerna.se/politik/forsvarets-personal> hämtdatum 2021-04-22.

Lub.lub.lu *Ambivalent personalförsörjning, Pliktens avskaffande till förmån för ett yrkesförsvar*. [Elektronisk] Tillgänglig:

<https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOid=8975003&fileOid=8975006>. Hämtdatum 2021-04-23.

Lub.lub.lu *Värnplikten återaktiveras, En kvalitativ fallstudie på reaktiveringen av värnplikten*. [Elektronisk] Tillgänglig:

<https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOid=8940419&fileOid=8945113>. Hämtdatum 2021-04-23.

Regeringens proposition 2008/09:140, *Ett användbart försvar*. 2009 Stockholm.

Regeringsbeslut Fö 2016/01252/MFI. *Uppdrag till Försvarsmakten och Totalförsvarets rekryteringsmyndighet om mönstring och grundutbildning med värnplikt*. 2017 Stockholm.

SCB web. Plats. *Vi ger samhället användbar statistik att lita på*. [Elektronisk] Tillgänglighet: <https://www.scb.se> hämtdatum:2021-04-06

SvD *Så tycker partierna om försvaret*. 2014. [Elektronisk] Tillgänglighet: <https://www.svd.se/guide-sa-tycker-partierna-om-forsvaret> Hämtdatum 2021-04-23.

Sverigedemokraterna web. Plats. *Värnplikt*. [Elektronisk] Tillgänglighet: <https://sd.se/our-politics/varnplikt/> hämtdatum 2021-04-22

Sveriges Radio, *Moderaterna ställer sig bakom allmän värnplikt*. [Elektronisk] Tillgänglighet: <https://sverigesradio.se/artikel/6528848> Hämtdatum 2021-04-22.

SO-Rummet web.Plats. *Indelningsverket*. [Elektronisk] Tillgänglighet: <https://www.sorummet.se/kategorier/indelningsverket> hämtdatum 2021-05-10

Statens offentliga utredningar, (SOU) 2016:63 *En robust personalförsörjning av det militära försvaret*. Betänkande av 2015 års personalförsörjning. 2016 Stockholm

Statens offentliga utredningar, (SOU) 2009:63 *Totalförsvarsplikt och frivillighet*. Slutbetänkande av Utredningen om totalförsvarsplikten. 2009 Stockholm.
Thurén, Torsten, 2019. *Vetenskapsteori för nybörjare*. Upplaga 3. Stockholm. Liber.

Vänsterpartiets web. Plats. *Vänsterpartiet vill ha ett starkare försvar*. [Elektronisk] Tillgänglighet: <https://www.vansterpartiet.se/vansterpartiet-vill-ha-ett-starkare-forsvar> Hämtdatum 2021-04-21.

Youtube, *kort introduktion av Essence of decision, Tony Ingesson*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.youtube.com/watch?v=WjiKcsRkWyE>. Hämtdatum 2021-04-23